-៥-

ជីវិតនៅក្នុងគុកធំភ្នំពេញ

ជីវភាពនៅក្នុងគុកធំភ្នំពេញ ខ្ញុំសូមជម្រាបពីជីវភាពនៃមនុស្សទោសក្នុងគុកធំកាលជំនាន់ខ្ញុំដូចតទៅ :

-មុនដំបូងបង្អស់,កាលដែលទើបចូលទៅដល់ គេឱ្យទៅនៅក្នុងបន្ទប់ធំមួយ,មានរានថ្នាក់ខ្ពស់ធ្វើដោយក្តារកម្ពស់ប្រហែល៦០សង់ទីម៉ែត្រ(៦តឹក) ។ នៅនោះ,ឃើញមានកំណាត់ធុងដែក៦ដែលកាត់ផ្តាច់ពីធុងប្រេងម៉ាស៊ីន,ចំណុះ២០០លីត្រដាក់នៅចុងជើង ។ ធុងមួយសម្រាប់ដាក់ទឹកទទួលទាន,ធុងមួយទៀតសម្រាប់បន្ទោរបង់។ នៅវេលាម៉ោង៦ល្ងាច,អ្នកយាមបានចូលមកដាក់ខ្នោះជើងទាំងពីរជាប់ដង្កៀគ្នាជាមួយអ្នកឯទៀត ,ខ្នោះនោះគឺខ្នោះដែកដែលមានរនុកវែងហួតចុះឡើងបាន រួចចាក់សោយ៉ាងមាំនៅខាងចុង ។ ពេលដែលត្រូវបត់ជើងតូច,ធំ ,ត្រូវដាស់គ្នាឱ្យជួយទាញឬរុញធុងលាមកមកជិត,ទើបអាចបន្ទោរបង់បាន តែដោយលំបាកផង ត្បិតជើងទាំងពីរជាប់ខ្នោះ ។ ដល់ព្រឹកឡើងប្រហែលម៉ោង៦ជាង ទើបអ្នកយាមចូលមកដោះខ្នោះពីជើងចេញហើយឱ្យដើរបានតែក្នុងកំពែងគុកនោះ ដែលមានទទឹងចំនួន៦ម៉ែត្រ,បណ្តោយចំនួន៨ម៉ែត្រ ។ នៅវេលាម៉ោង១០ព្រឹក,ឮស្នូរអ្នកយាមវាយជួងប៉ុងៗ, ខ្ញុំក្រឡេកទៅខាងក្រៅ, ឃើញក្មេងអ្នកទោសដែលអាយុមិនដល់១៥ឆ្នាំ, វារត់ស្រទៅកាន់ចានដែកធ្វើអាយរាងដូចខ្ចះ[១] ដែលវាទើបនឹងដួសចូល

១.គេបានប្រើចានដែកបែបនេះដោយការពារកុំឱ្យបែក ហើយស្រួលប្រើការបានច្រើនយ៉ាង,ដូចជាយកទៅដួសទឹកសំអុយ,កើបសំរាមរួចយកទៅហោងទឹកដាក់បាយជាចុងក្រោយ ។

ចង្ក្រប្រឡាយបើកដែលលាយដី,សម្រាម,ពពកថ្មីៗ ទៅជ្រលក់ល្ងទឹក(បាសរ្យាំង)គឺវាគ្រាន់តែជ្រលក់ផ្លូកទៅក្នុងទឹកនោះរួចលើកឡើងវិញ, រួចវាយកចាននោះឯងទៅដាក់បាយមកឱ្យខ្ញុំទទួលទាន ។ គេចូកបាយក្រហមពេញមួយចានដែកនោះ រួចដាក់ត្រីឆ្អាំងស្ងោរពីរឬបី(តាមធំតាមតូច)ពីលើបាយ,មានរំពិលចំនួនមួយក្តាប់ជាមួយម្ទេស៥-៦គ្រាប់ដាក់ពីលើត្រីនោះ ហើយមានទឹកត្រីដាក់ចានដែកធ្វើអាបេតូចមួយ ដាក់ពីលើចានបាយនោះទៀតជាការស្រេច ។ សូមជម្រាបពីត្រីឆ្អាំងស្ងោរនោះ មុនដំបូង, គេឥតបានធ្វើ, កោសរំរិល កាត់ធ្មុង, កាត់កន្ទុយ, កាត់ត្រចៀក, វះពោះយកអាចម៍ចេញទេ, ឥតលាងទឹកទេ គឺលើកត្រីទាំងកញ្ជ្រែងដែលទើបទិញមកពីផ្សារចាក់ឃ្លេទៅក្នុងខ្ទះធ្លោត ដែលដាំចាំនោះតែម្តង ។ កាលបើឃើញថាឆ្អិនល្មមហើយ ,គេយកកញ្ជ្រែងយ៉ាងធំមួយទៅដួសតែត្រីមកដាក់ផ្ទាល់ដី ហើយទើបគេចាត់ចែងចាប់ដាក់គ្រប់ចានបាយ ។ ឯអ្នកធ្វើចង្ក្រានឬចុងភៅគឺជាមនុស្សទោសដូចគ្នា ។ លុះរៀបចំសព្វហើយ,ទើបគេចាត់ឱ្យក្មេងៗលើកចានបាយនោះទៅដាក់ឱ្យទទួលទានក្នុងមួយវង់១ចានសម្រាប់មនុស្សទោស៦ឬ៧នាក់ ។ ដល់ពេលបាយម្តងៗ,ខ្ញុំសង្កេតឃើញគេដាក់ចានបាយតម្រៀបរាប់រយចាន ។ បើគិតតាមចានបាយទាំងនោះ,អាចយល់បានថា មានមនុស្សទោសជាច្រើនរយនាក់នៅក្នុងគុក ប៉ុន្តែនៅសាល, បន្ទប់ដោយខ្លួនៗពីគ្នា ។

រស់លោកមិត្តភក្តិជាទីស្នេហា! មុនដំបូង,ខ្ញុំទទួលពុំកើតទេ។តើខ្ញុំទទួលម្តេចបាន ,បើលូកដៃទៅចាប់បាយមកដាក់ក្នុងមាត់កាលណាក៏ធុំក្លិនហោមកជាប់មកនឹងបាយច្បាស់យ៉ាងនេះ !បាយមិនបានទេ ! ខ្ញុំទទួលទានតែទឹក រួចក៏សម្រាកទៅ ។ ចំណែកមិត្តភក្តិខ្ញុំទាំងប៉ុន្មានគេអាចទទួលទានបានជាធម្មតា ត្បិតគេជាប់ទោសនៅយូរមុនខ្ញុំ,គេថ្មីកជាងខ្ញុំ ។ ប៉ុន្តែឯណា !ខ្ញុំអត់បាយបានត្រឹមតែបីថ្ងៃប៉ុណ្ណោះ ! ។ លុះដល់ថ្ងៃទី៤ ,ស្អុះឯណារួច,ដោយឃ្លានខ្លាំងពេក,អត់ទ្រាំទៅទៀតពុំបាន,ទើបខ្ញុំអាចទទួលទានបាន,ដូចគេឯងដែរ ,ប៉ុន្តែមុនដំបូងទ្រង់ចបិចធ្មេញ,ខំប្រឹងលេបកុំឱ្យតែឃ្លានពេក ។ ដល់ប្តូរពេលពីរពេលទៅ ,ក៏ទទួលទានបានច្រើន ហើយឆ្ងាញ់ដូចគេដែរ ។ ឯត្រីស្ងោរទាំងធ្មុង ទាំងកន្ទុយ ទាំងរំរិល ទាំងអាចម៍ក៏ក្លាយទៅជាម្ហូបពិសេសយ៉ាងឆ្ងាញ់ពិសាប្រៀប

នឹងម្ហូបបទិញ សម្រាប់មនុស្សទោសក្នុងគុកទៅវិញ ។ នៅគ្រានោះហើយ នាំឱ្យនឹកឃើញដល់សុភាសិតខ្មែរបុរាណមួយឃ្លាថា *«ឃ្លានឆ្ងាញ់ ស្រឡាញ់ល្អ»* ។

ចាប់តាំងពីថ្ងៃទី៤ រហូតទៅ,ខ្ញុំទន្ទឹងចាំតែដល់ពេលបាយនឹងរាលទទួលទានហើយម្ហូបទានយ៉ាងឆ្ងាញ់ជាធម្មតាដូចគេឯងទៀតដែរ ,បាត់ធុំលាមក,បាត់ធុំឆ្អាបត្រី,បាត់ឆ្អើមញញើតញញើមអ្វីទាំងអស់គឺទទួលទានល្មមៗយ៉ាងចាស់ដៃឱ្យខាងតែឆ្អែត ដោយហេតុតែឃ្លានពេកទៅ ត្បិតក្នុងមួយថ្ងៃៗទទួលបាយតែពីរដង គឺពេលព្រឹកនៅម៉ោង១០ ពេលល្ងាចនៅម៉ោង១៦ឥតដែលបានអ្វីស្រស់ស្រូបបន្តិចបន្តួចមុនពេលបាយឡើយ គឺពោះទទេធេង រង់ចាំតែពេលបាយពីរដងក្នុងមួយថ្ងៃប៉ុណ្ណោះ ។ កាលនោះ ,ខ្ញុំទើបបានអាយុ២២ឆ្នាំ កំពុងពេញទទួលទានច្រើនណាស់ផង ។

លុះនៅក្នុងគុកធំបាន៦ថ្ងៃ, ទើបគេនាំខ្ញុំជាមួយអ្នកឯទៀតទៅថតរូបឯការិយាល័យអត្តសញ្ញាណ គឺជាប៉ុស្ដិ៍គិញផ្នែកថតរូប,ផ្ដិតដៃ ។ ពេលនោះហើយដែលខ្ញុំនៅចាំច្បាស់អស់មួយជីវិតឥតភ្លេចឡើយ ។ មុនដំបូង,ប្រហែលម៉ោង៧កន្លះព្រឹក,អ្នកយាមមកបើកទ្វារគុកឱ្យយើងចេញ ហើយគេនាំទាំងអស់គ្នាដើរត្រសងជាមួយគេ ទៅដល់កន្លែងមួយជិតមាត់ទ្វារក្នុងគឺទ្វារទីមួយគេឱ្យយើងអង្គុយចុះទើបគេបញ្ជាឱ្យស្រាតខោអាវស៊ីវិលចេញទាំងអស់គ្នា ,យកខោអាវទៅដាក់មួយដុំរួមគ្នានៅទីនោះ ។ យើងឃើញក្មេងអ្នកទោសយកខោអាវខ្លីៗមកប្រគល់ឱ្យមួយសម្រាប់ម្នាក់ ។ លុះស្លៀកពាក់គ្រប់គ្នាហើយ,ទើបគេនាំចេញតាមទ្វារទីពីរទៅក្រៅគុក ដើម្បីឡើងជិះឡានដែលឈប់ចាំនៅនោះ ។ រថយន្តបើកចេញពីនោះបត់ទៅទិសខាងលិច តម្រង់ទៅការិយាល័យអត្តសញ្ញាណ (Identité) គេឱ្យខ្ញុំថតរូបផ្ដិតដៃគ្រប់សព្វ ។ កាលថតរូបរួចហើយគេក៏នាំត្រឡប់មកគុកធំវិញតាមរថយន្តដដែល,ទើបគេបញ្ជូនខ្ញុំនឹងមិត្តភក្តិ៦នាក់ទៀតទៅក្នុងបន្ទប់តូចមួយ គឺគុកងងឹត ដែលមានទទឹងប្រហែល២,៥០ម៉ែត្របណ្ដោយចំនួន៣ម៉ែត្រ ។ បន្ទប់នោះជិតទាំងអស់ មានតែចន្លោះតូចមួយពោះនៅសន្ទះទ្វារ ,មានចម្រឹងដែកយ៉ាងមាំចាក់សោជាប់ ,មានពន្លឺចូលមកខាងក្នុងយ៉ាងតិចបំផុត,ប្រៀបបាននឹងទូដែកយ៉ាងដូច្នោះឯង ។

ថ្លែងពីខោអាវដែលគេចែកឱ្យនោះ, ជាសម្លៀកបំពាក់យ៉ាងចាស់មិនដឹងពីកាលណា,ឥតដែលបានបោកលាងម្ដងណាសោះ ។ បើជានៅថ្មីវិញ,ទម្ងន់ប្រហែល៣០០ក្រាមប៉ុណ្ណោះ ,តែនេះជាខោអាវចាស់យូរមកហើយ ,មិនដឹងពីឆ្នាំណា,ធុំក្លិនមិនជាបើសោះ,ស្អិតដោយក្អែលនិងញើសកាន់ ក្រាស់ឃ្មឹក ប្រៀបបាននឹងសំពត់ដែលជ្រលក់ដោយទឹកក្រមួនឡើងក្រាំងស្អិតដូច្នោះឯង ។

ជាការជាក់ច្បាស់ណាស់ ដូចមិត្តអ្នកអានឃើញរូបថតខ្ញុំដែលខ្ញុំផ្ដិតនៅទំព័រខាងមុខនៃសៀវភៅនេះស្រាប់ ដែលគេថតខ្ញុំកាលដែលចូលទៅមន្ទីរអត្តសញ្ញាណនោះ ពិនិត្យចុះ អាវដែលពាក់នោះជ្រួញឬបន្ទះៗដូចគេយកភក់ទៅប៉ាត អាចឱ្យលោកអ្នកយល់បានថាអាវនោះមានភាពរឹងគោកក្រទាំង ក្រាស់ឃ្មឹកសម្បើមហើយពភ្លក់ គគ្រិចនិយាយពុំបាន ។

ខ្ញុំបានថែរក្សារូបនោះរហូតមក ទុកជាអនុស្សាវរីយ៍នៃជីវិតដ៏សែនពបីចាប់ ខ្លោចផ្សាររបស់ខ្ញុំ ដែលមានអាវនោះពាក់ជាប់នឹងខ្លួនជាភស្ដុតាងស្រាប់ ។ ក្នុងគុកនោះមនុស្សទោសគគោកពេញទាំងគុក ម្ដេចមិនប្រើឱ្យបោកលាងឱ្យស្អាត ? ឆ្លើយថា ៖ គេមិនរវល់ទេ ,គេទុកឱ្យវាមានសភាពដូច្នេះចុះដើម្បីបន្ទាបបន្ថោក,បង្អាប់កិត្តិយសឬផ្ចាល់ផ្ចាញ់ឱ្យយើងរាងចាល ,ឱ្យយើងបាក់ស្បាតរាបដូចកន្ទេលកុំឱ្យយើងហ៊ានរើខ្លួនឱ្យរួចពីខ្ញុំកញ្ចះគេឡើយ តាមរបៀបអាណានិគមនិយមដែលគេធ្លាប់តែធ្វើដូច្នេះនៅគ្រប់ទីកន្លែង ។

នៅកន្លែងថ្មីគឺគុកងងឹតនេះ ឥតមានកន្ទេលខ្នើយអ្វីទទួលទានដំណេកផ្ទាល់នឹងឥដ្ឋបេតុងដែលគេធ្វើជារានខ្ពស់ខាងក្បាលដំណេកខ្ពស់ជាងខាងចុងជើងបន្តិច ។ នៅទីនេះគេប្រើបំពង់ឫស្សីដូចជាបំពង់ទឹកត្នោត ទុកសម្រាប់ឱ្យបត់ជើងមួយ,ទុកសម្រាប់ដាក់ទឹកឱ្យទទួលទានមួយ ។ ឯជើងទាំងពីរត្រូវដាក់ខ្នោះភ្ជាប់ដូចជានៅសាលធំដែរ ។ ដល់ពេលបត់ជើងម្ដងៗ,មានការលំបាកណាស់ ត្បិតកជើងជាប់ខ្នោះ ប៉ុន្តែមុនដំបូង,ត្រូវសម្រូតជើងខោម្ខាងឱ្យចេញផុតពីជើងម្ខាងសិនទើបដោះខោពីជើងម្ខាងទៀតបាន ។

សូមបញ្ជាក់រឿងនេះបន្តិច ក្រែងអស់លោកអ្នកស្ដាប់មិនទាន់បាន,មិនយល់ ។ របៀប

ត្រូវស្រាតខោតាមជើងម្តងមួយ ជើងណាមុនក៏បាន ។ ឧបមាថាស្រាតតាមជើងឆ្វេងមុន ។ ពេលដែលជើងខោឆ្វេងទៅដល់កជើង ឆ្វេងត្រូវយកដៃទាំងពីរជួយឆ្វេល សង្កត់ជើងខោឱ្យណែនឱ្យតូចរុញរុលប្រជ្រៀតតាមប្រហោងខ្នោះ ឱ្យទាល់តែផុតខ្នោះទៅដល់ប្រអប់ជើង,រួចព្យាយាមទាញជើងខោនោះឱយផុតប្រអប់ជើងទៅទៀត, ផុតប្រអប់ជើងហើយ ទើបទាញជើងខោនោះណាត់បកមកតាមប្រហោងខ្នោះវិញ ។ នេះរបូតជើងខោមួយពីជើងមួយហើយ ។ របូតជើងខោពីជើងនេះបានហើយត្រូវចាប់ស្រាតជើងខោម្ខាងទៀត ។ របៀបស្រាតខោរំពីជើងម្ខាងទៀតនេះ មានរបៀបដូចស្រាតជើងខោមុននោះដែរ ។ ធ្វើយ៉ាងនេះទើបរាចស្រោតខោចេញពីខ្លួនបាន ។

បើមនុស្សឥតប្រាជ្ញាមិនឈ្លាសវៃ មិនងាយដោះរួចឡើយ ។ ប្រហែលម៉ោង៤រសៀល,គេឱ្យងូតទឹក ។ ក្នុងពេលងូតទឹកនេះ, គេបើកទ្វារបន្ទប់ចំហ ហើយប្រាប់ឱ្យស្រាតខោអាវ បោះចេញទៅក្រៅទាំងអស់ ,នៅតែខ្លួនទទេ ហើយជាប់ខ្នោះផង រួចគេយកចានសម្រាប់ដាក់បាយយទៅដួសទឹកក្នុងធុងមួយដែលដាក់នៅជិតនោះជះមកពីចម្ងាយឱ្យពីរបីចាន ហើយប្រាប់ឱ្យដុសក្អែលទៅកំពុងតែដុសក្អែលមិនទាន់បានប៉ុន្មានផង គេក៏ជះទឹកពីរបីចានទៀតជាការស្រេច ។ សូមជម្រាបថាទឹកពីបីចានប៉ុណ្ណោះ ពុំអាចទទឹកជោកសព្វខ្លួនបានទេ ត្បិតនៅសល់ភាគចំហៀងម្ខាងដែលពុំត្រូវទឹក ។ ឯក្អែលក៏ពុំអាចដុសបានឡើយ ត្បិតទឹកតិចពេកហើយពេលក៏ខ្លីរកដុសពុំបានលុះចប់កិចនេះហើយ គេបោះខោអាវចូលមកឱ្យវិញក៏ទទឹកអស់នឹងទឹកដែលទើបងូតហើយ ។ ខ្ញុំយកខោអាវទទឹកនោះជូតមុខខ្លួនប្រាណរួចសំដិលបន្តិចទើបស្លៀកពាក់ទៅវិញ យ៉ាងពិបាកដោយជើងជាប់ខ្នោះនោះ ។

ឯរបៀបទៅវិញនោះក៏ត្រូវស្លៀករុញជើងខោតាមកជើង កាត់តាមប្រហោងខ្នោះដូចកាលដែលស្រាតនោះដែរ និងប្រើពេលព្យាយាមដូចគ្នាដែរ ។

លុះនៅក្នុងគុកធំបានប្រហែលមួយអាទិត្យគេបញ្ជូនត្រឡប់ទៅឯប៉ុយរ៉ូគិញវិញ ។ ក្រោយពីនោះប្រហែល៥ថ្ងៃទើបគេឱ្យស្លៀកខោអាវស៊ីវិលរបស់ខ្ញុំពីដើមវិញ រួចគេដាក់ខ្នោះដៃឱ្យឡើងរថយន្តទៅចុះកប៉ាល់ចម្បាំងសកម្មក្រុមទ័រពីយ័រ ដែលជាកប៉ាល់ប្រដេញលឿនបំផុតសម័យនោះ

របស់អាណានិគម ។ កប៉ាល់នោះចតនៅមុខផ្ទះរ៉េស៊ីដង់ស៊ុប៉េរីយើរ ដែលឥឡូវនេះជាសណ្ឋាគារនៃរដ្ឋាភិបាលខ្មែរ ។ នៅក្នុងកប៉ាល់គេពុំដោះខ្នោះដៃចេញទេ ។ ទៅក្នុងកប៉ាល់ខ្ញុំភ្ញាក់ព្រើតតែម្តងត្បិតឃើញមិត្តភក្តិឯទៀតគឺលោកគ្រូអាចារ្យប៉ាង ខាត់ និងទាហានជើងក្រហម៧_៨នាក់មានឈ្មោះស៊ីតជាដើមដែលបានត្រូវគេនាំពីទីឃុំឃាំងផ្សេងៗ គ្នាមកជួបជុំគ្នាក្នុងកប៉ាល់នោះដែរ ។ នៅវេលារសៀលប្រហែលម៉ោង១៦ កប៉ាល់បានបើកចេញពីភ្នំពេញឆ្ពោះទៅព្រៃនគរ ។ ក្នុងកប៉ាល់មានគ្នាប្រហែល១០នាក់ ។ គេដាក់ប្រតែងគ្នាទាំង១០នៅបាតកប៉ាល់ ។ មនុស្សដែលខ្ញុំអាណិតជាងគេ គឺលោកគ្រូប៉ាងខាត់ ដោយធ្លាប់នៅបួសស្រណុក ហើយមកជាប់ខ្នោះដូច្នេះវេទនាណាស់ខ្ញុំជួយការពារសុំឱ្យគេអនុគ្រោះឱ្យនំប៉័ងឆាន់ ព្រោះឆាន់តែមួយពេលដូចនៅជាលោកសង្ឃ។ ទាហានបារាំងវាមាត់ឡូឡាអាណិតដែរ វាឱ្យនំប៉័ងលោកឆាន់ នំប៉័ងសម័យនោះគឺនំប៉័ងម្សៅស្រូវយើងព្រោះឥតមានម្សៅសាឡីទេ ។ យើងទាំងអស់គ្នាអត់ទ្រាំចាំ ដល់ពេលបាយលុះដល់ពេលបាយមានតែត្រីងៀតសម្ងួយភាយក្លិនស្អុយឡប់ ។

ដោយប្រើរយៈវេលាប្រហែល៥ម៉ោងកប៉ាល់ក៏បានទៅដល់ក្រុងព្រៃនគរ ។ នៅទីនោះគេនាំនៅចូលក្នុងគុកធំឈ្មោះ (Prison Centrale) ។

ថេរវេលាតាំងពីចាប់រឿតដល់ចូលគុកនៅព្រៃនគរបូករួមទាំងអស់ចំនួនជាងមួយខែ ។

***

-៦-

ជីវិតនៅក្នុងគុកធំព្រៃនគរ

គ្រាដែលចូលដល់គុកធំភ្លាម គេបង្គាប់ឱ្យដោះសម្លៀកបំពាក់របស់ខ្លួនចេញហើយឱ្យផ្ញើទុកទាំងអស់នៅក្នុងឃ្លាំង រួចគេឱ្យយើងចុះហត្ថលេខាក្នុងសៀវភៅបញ្ជីទុកជាសំគាល់ ។ របស់ដែលខ្ញុំផ្ញើទុកនោះគឺខោ-អាវ-ចិញ្ចៀនមាស-នាឡិកាដៃ និងប្រាក់ចំនួន១២រៀល ។ គេឱ្យខោវែងអាវវែងយ៉ាងថ្មីស្អាត សម្រាប់ឱ្យស្លៀកពាក់ព្រមទាំងកន្ទេលចចូតថ្មីមួយផង សម្រាប់យកទៅដេកសាលធំ ។ លុះគេនាំចូលទៅក្នុងសាលធំនៅជាន់ទី៤ សាលលេខ៣ធំហើយក៏បានជួបនឹងលោកគ្រូអាចារ្យហែម ចៀវ និងលោកនួន ឌួងដែលគេបានបញ្ជូនមកពីថ្ងៃមុន ហើយ ។ ចំណែកលោកគ្រូអាចារ្យប៉ាង ខាត់គេនាំទៅដាក់សាលទី១៥ ផ្សេងពីខ្ញុំ ។

បងប្អូនជាទីស្នេហា ! តាំងពីចូលគុកធំព្រៃនគរកាលណាខ្ញុំបានយកចិត្តទុកដាក់ពិនិត្យមើលស្ថានភាពគុកយួនព្រៃនគរព្រមទាំងជីវភាពនៃមនុស្សទោសរាប់ពាន់នាក់ ដែលភាគច្រើនជាជាតិយួន ។ ក្នុងកំពែងគុកធំ មានអគារតូចធំជាច្រើនខ្លះមួយជាន់ ខ្លះពីរជាន់ អគារដែលធំហើយវែងជាងគេមាន២សង់ជា៤ថ្នាក់ ។ អគារទាំងនេះសម្រាប់ដាក់មនុស្សទោសចំនួន៣.០០០នាក់ ប៉ុន្តែបើមានមនុស្សទោសចូលច្រើនពេក គេអាចដាក់បន្ថែមចំនួនជិត៤.០០០នាក់ក៏បាន ។ នៅអគារធំនីមួយៗគ្រាប់ជាន់ អាចដាក់មនុស្សទោសចំនួន៤រយនាក់ គឺគេចែកសាលធំជា២កន្លែង ។ ក្នុងកន្លែងនីមួយៗគេអាចដាក់មនុស្សទោសបាន២០០នាក់ ។ កន្លែងនោះមានមាត់ទ្វារដែកចាក់សោយ៉ាងមាំទល់មុខគ្នាហាំងដោយរបាំងដែកធំៗ រហូតដល់ដំបូលបើទុកឱ្យមានចន្លោះកណ្តាលប្រហែល២ម៉ែត្រសម្រាប់ដើរធ្វើការ ឬត្រួតត្រាមើលមនុស្សទោសបានទាំងពីរខាង ។ ក្នុងកន្លែងផ្លាងៗពានចែកជាពីរផ្នែកពៅរៀត ហើយពានលើកជាថ្នាក់ខ្ពស់ទាំងពីរខាង ធ្វើដោយឈើទុក

ចោលឱ្យមានចន្លោះកណ្តាលប្រហែលពីរម៉ែត្រស្ថិតនៅចំមាត់ទ្វារទាំងពីរខាង សាលធំទាំងពីរនោះមានទ្វារដែកក្រៅយ៉ាងមាំមួយជាន់ទៀត មានចោះប្រហោងតូចមួយនៅសន្ទះទ្វារ សម្រាប់អ្នកយាមពិនិត្យមើលមកខាងក្នុងសាលនៅពេលដែលគេមិនត្រូវការចូលខាងក្នុង ។ ក្នុងសាលធំនីមួយៗមានបង្គន់មួយមានម៉ាស៊ីនទឹកមួយ ។ ប៉ុន្តែជាន់លើទឹកមិនសូវចេញទេ ត្បិតខ្ពស់ពេក ។

នៅគុកព្រៃនគរ,គេមិនដាក់ខ្នោះជើងមនុស្សទោសទេ ។ សាលក៏ធំទូលាយស្អាត ,ស្រឡះមុខមាត់,បើរដ្ឋការគុកសង្កត់សង្កិនមនុស្សទោសដោយប្រការណាមួយ បិទសិទ្ធិខុសច្បាប់ ដោយឱ្យបាយឆៅបាយលាយស្រូវច្រើនឬបាយខ្លោច ឬម្ហូបឱ្យសាច់ ឬត្រីមិនគ្រប់កំណត់តាមច្បាប់, មនុស្សទោសអាចតវ៉ាបានរហូតដល់អាជ្ញាធរជាន់ខ្ពស់ ។ ឃើញដូច្នេះខ្ញុំនឹកថាឱ ! មនុស្សទោសខាងយួនមានសិទ្ធិសេរីភាពជាងមនុស្សទោសខ្មែរឆ្ងាយណាស់ ចំណែកម្ហូបអាហារក៏ល្អជាងខាងគុកភ្នំពេញ ។ នៅរាល់ថ្ងៃសៅរ៍, តែងមានអ្នកតំណាងខាងតុលាការចូលទៅចាប់ដៃមនុស្សទោសសួរសុខទុក្ខ ក្រែងខាងអាជ្ញាធរខាងគុកធ្វើការសង្កត់សង្កិនធ្វើខុសច្បាប់ ។ មនុស្សទោសគេមានសិទ្ធិទទួលសំបុត្រ ដែលគេផ្ញើពីក្រៅទៅ ហើយនិងអាចសរសេរសំបុត្រផ្ញើទៅសួរសុខទុក្ខគ្រួសារបានដោយមិនបាច់បិទតែមប្រើឡើយ ។ ឯខាងគុកភ្នំពេញយើងមនុស្សទោសជាប់ខ្នោះ, អាហារមិនល្អ,សាលចង្អៀតដូចទ្រុងជ្រូកឥតសិទ្ធិសេរីភាពអ្វីសោះ ។ សូមបងប្អូនជួយពិចារណាមើល ? នៅឆ្នាំ១៩៤២ ដែលខ្ញុំជាប់គុកនៅភ្នំពេញប្រៀបបាននឹងធ្លាក់នរក ហើយក្នុងឆ្នាំដដែលនេះខ្ញុំទៅជាប់គុកព្រៃនគរទៀតចាប់តាំងពីចូលទៅដល់ហើយផ្លាស់ខោអាវថ្មីៗ របស់គេកាលណាមនោសញ្ចេតនាខ្ញុំហាក់ដូចជាមិនមកជាប់គុកទេ,ផ្ទុយទៅវិញហាក់ដូច ជាចូលធ្វើទាហានខោអាវដែលគេចែកឱ្យហាក់ដូចជាខោអាវទាហាន ។ ក្នុងឆ្នាំនោះ ស្រុកយួនគេមិនទាន់បានឯករាជ្យដូចតែយើងដែរ,ប៉ុន្តែគេមានគំនិតរៀបចំទុកជាកន្លែងស្អាតបាត ដែលជាកន្លែងសម្រាប់មនុស្សនៅបាន ,មិនមែនទុកជានរកឬទ្រុងជ្រូកទេពីព្រោះជាផ្ទះសម្រាប់ មនុស្សនៅ ,ជាពិសេសគឺសម្រាប់ជាតិយួនគ្នាគេដែលមានទោសនៅ ។ គេរៀបចំឱ្យមានអាហារល្អ ឱ្យមានសិទ្ធិសេរីភាពដល់មនុស្សទោសគ្នាគេក្នុងពេលដែលគេនៅជាខ្ញុំបារាំងដូចតែខ្មែរដែរ តើវាខុសគ្នាយ៉ាងណា ? ម្យ៉ាងទៀតមនុស្សទោស

ដែលនៅក្នុងគុកនោះ នៅមិនទាន់តុលាការកាត់ទោសនៅឡើយ ហេតុនេះតុលាការនៅធានារ៉ាប់រងឱ្យអ្នកជាប់ចោទគេមានសេរីភាពជានិច្ច ។ ឯខាង ស្រុកខ្មែរយើងវិញឥតបាននរណាគិតគូរឡើយ ,បានជាមនុស្សទោសខ្មែរឥតមានសិទ្ធិអ្វីសោះ ហើយកែកំហុសខ្លួនមិនកើត(គុកគឺសាលាទូន្មានមនុស្សខូចព្រោះអប់រំមនុស្សខូចឱ្យល្អ) ។

ខ្ញុំបាទសូមជម្រាបពីស្ថានភាពក្នុងគុកព្រៃនគរតទៅទៀត ។

ផ្នែកទី១ នៃសាលធំគេឱ្យមនុស្សទោសខ្មែរនៅ,ឯផ្នែកទី២សម្រាប់មនុស្សទោសយួន ។ ខាងផ្នែកខ្មែរ មានមនុស្សទោសខ្មែរម្នាក់ជាជាតិខ្មែរកម្ពុជាក្រោម(ខ្ញុំភ្លេចឈ្មោះ)ជាទាហានជាប់ទោសយូរឆ្នាំហើយ ។ គេតម្រូវឱ្យមនុស្សនេះធ្វើមេ(កាប៉ូរ៉ាល់)ឬហៅដៃបីរ តាមពាក្យយួនសម្រាប់ត្រួតត្រាលើមនុស្សទោសខ្មែរ ដូចគ្នាក្នុងផ្នែកសាលខ្មែរ បុរសនេះមានឯកអាមាត្រជាអង្គរក្សអបខ្លួនគេចំនួន៧នាក់ផង ។ មនុស្សទោសទាំងអស់ ត្រូវនៅក្រោមឱវាទនៃកាប៉ូរ៉ាល់នេះឥតនរណាម្នាក់ហ៊ានខ្ទើកឡើយយ ដោយខ្លាចអំណាចគេផង ខ្លាចឯកអាមាត្រនោះផង ។ បើកាប៉ូរ៉ាល់នេះគេខឹងឬទាស់ចិត្តនឹងមនុស្សទោសណាម្នាក់ គេជេរ វាយ ទាត់ ធាក់បានតាមចិត្តឥតអាណិតអាសូរ ឥតមានច្បាប់អ្វី និងឥតមានអ្នកណាម្នាក់ហ៊ានតដៃនឹងគេឡើយ ។ គេធ្វើដូច្នេះដើម្បីបំបាក់អ្នកចូលថ្មី ឱ្យបាក់បបខ្លបខ្លាចគេបាក់ស្បាតលែងហ៊ានតវ៉ាអ្វីទាំងអស់ ។ ឯមនុស្សដែលទើបចូលទៅដល់ថ្មី ជាចាំបាច់ត្រូវតែវារពីចម្ងាយទៅដល់ជិតគេ ហើយលើកដៃសំពះសូមជ្រកកោននឹងគេ ទើបបានសុខ ។ ប៉ុន្តែបើនិយាយរាយការណ៍ទៅទាស់ចិត្តគេ ក៏គេទាត់ធាក់បំបាក់ពីដំបូងដែរ ។

នេះគឺជារំលោភផ្តាច់ការបួយ ដែលជាកំរែលអាណានិគមនិយមឆ្លងមកដល់ជនជាតិខ្មែរយើងឱ្យចេះប្រើរបបផ្តាច់ការដែរ ។ សូម្បីតែខ្លួនជាប់ទោសដូចតែបងប្អូនរួមជាតិខ្លួនដែរគួរតែមានចិត្តមេត្តា ដល់គ្នាផង ហេតុអ្វីក៏នៅតែប្រើអំណាចសប្លុតជិះជាន់សង្កត់សង្កិនគ្នាឯងក្នុងគុកបៀតដូច្នេះ ? នេះហេតុតែតាំងខ្លួនធំប្រើរំលោភដូចជាស្តេច នៅក្នុងគុកដូច្នោះដែរ ។

ចំពោះរឿងនេះ លោកគ្រូអាចារ្យហែម ចៀវ បានជំលោបប្រាប់ខ្ញុំតាំងពីទើបចូលទៅដល់ដំបូងម្ល៉េះ ។ លោកថាកាលខ្លួនលោកទើបចូលទៅដល់ដំបូង មានមនុស្សទោសមុនគេបានខ្សឹបប្រាប់លោកឱ្យធ្វើកិច្ចលុតក្រាបចំពោះកាប៉ូរ៉ាល់នេះទើបបានសុខ ។ លោកបានបន្ថែមទៀតថាលោកនួន ឌួងកាលដែលចូលទៅដល់ដំបូង ក៏បានធ្វើកិច្ចគោរពប្រណិប័តន៍គេនេះដែរ ប៉ុន្តែនៅតែខុសទាស់ចិត្តគេទៀត។ មុនដំបូងលោកនួន ឌួងបានវារពីចម្ងាយប្រហែលប្អូនម៉ែត្រលុះចូលទៅជិតក៏លើកដៃសំពះគេដោយពេញវាចាថា ខ្ញុំបាទសូមជ្រកក្រោមម្លប់ព្រះតេជគុណផង សូមមេត្តាមើលការខុសត្រូវឱ្យបានផង ! កាប៉ូរ៉ាល់នោះសួរថា អាប្អែងមានរឿង អីបានជាជាប់គុក ?លោកនួន ឌួង ឆ្លើយថា គេចោទថាខ្ញុំបាទបះបោរក្បត់បារាំង ! គ្រាន់តែឮសួរថាក្បត់បារាំងដូច្នេះឥតបានសួរបញ្ជាក់អ្វីទៀតទេ បុរសនោះក៏ស្រែកឡើងថា «យើ !អាហ្អែងក្បត់បារាំងផង ! » គ្រាន់តែឮពាក្យចៅហ្វាយគេថា «យើ ! អាហ្អែងក្បត់បារាំងផង» ប៉ុណ្ណោះ ពួកឯកអាមាត្រគេប៉ុន្មាននាក់ក៏ស្ទុះឡើងទាត់ ធាក់ លោកនួន ឌួង ព្រមគ្នាឥតអាណិតអាសូរអ្វីឡើយ ។ ទាល់តែធ្លាក់ពីថ្នាក់លើទៅក្នុងចន្លោះក្រោមចំមាត់ទ្វារសន្លប់ឥតដឹងខ្លួន ។ លោកគ្រូអាចារ្យហែម ចៀវ បានបន្តទៅទៀតថាចំណែកខ្លួនលោកក៏ធ្វើរបៀបលុតក្រាបតាមក្រោយលោកនួន ឌួងដែរ[១] ។ លុះលោកវារទៅដល់គេបែរមកសួរលោកថា ចុះអាកញ្ជ្រូបឯងនេះមានរឿងអីដែរបានជាប់គុក ? លោកក៏ឆ្លើយថាខ្ញុំបាទនេះជាលោកសង្ឃទេ ម្នាក់អប្បាញ់មិញក៏ជាអាចារ្យ មានរឿងជាមួយខ្ញុំបាទដែរ គេសួរទៀតថា ,ហ៊ឺះ ! បើលោកសង្ឃ ម្តេចក៏ជាប់គុក ? មានរឿងអី ! លោកឆ្លើយថា ខ្ញុំបាទធ្លាប់បានទៅទេសនាគ្រប់ទីកន្លែងមានឧបាសក ឧបាសិកាចូលចិត្តស្តាប់ធម៌អាថ៌ជាច្រើនគ្នា ។ បារាំងមិនយល់ភ័យខ្លួនស្រាប់តែចោទខ្ញុំថានាំរាស្ត្របះបោរ ហើយគេចាប់ខ្ញុំបាទផ្សឹកយកមកដាក់គុកនេះឯង! លុះឮលោកថ្លែងការណ៍ប្រាប់ដូច្នេះហើយ គេក៏សុំឱ្យលោកអធិប្បាយរឿងនេះដោយពិស្តារឱ្យគេស្តាប់ទៀត ។ គ្រាន់តែបានស្តាប់សេចក្តីអធិប្បាយរបស់លោករួចហើយកាប៉ូរ៉ាល់នោះព្រមទាំងឯកអាមាត្រគេហាក់ដូចជាភ្ញាក់ខ្លួនមានចិត្តទោរទន់ នឹករអាណិតលោកនួន ឌួង គេក៏បង្គាប់គ្នាគេឱ្យជួយរឹតលោកនួន ឌួងឱ្យដឹងខ្លួនឡើងវិញ ហើយទើបលើកដាក់មកលើថ្នាក់វិញ ។ ចាប់តាំងពីពេល

១-លោកអាចារ្យហែម ចៀវជាមនុស្សឆ្លាតវៃ បានឃើញអាចារ្យនួន ឌួង គេវាយសន្លប់ទៅហើយលោកក៏នឹកទាន់

នោះមកបុរសនោះហាក់ដូចជាស្លូតបូតជាងមុន មិនឃើញធ្វើទារុណកម្មមនុស្សទោសគ្នាឯងឡើយ ។ លោកគ្រូអាចារ្យហែម ចៀវ លោកជាអ្នកទេសនាជើងឯកមួយក្នុងបណ្ដាលោកសង្ឃ អ្នកទេសនាទាំងអស់ហេតុនេះហើយបានជាលោកអាចដោះគុនបាន ។ តាមដូចសុភាសិតខ្មែរយើងថា សម្ដីជាឯង ។ ប៉ុន្តែចំណែកខាងមនុស្សទោសឯទៀតនៅតែកោតគោរពគេដូចពីដើរដដែល ។

នៅពេលដែលក្រុមខ្ញុំ(ប៊ុណ្ណច័ន្ទ ម៉ុល)ចូលទៅដល់ក្រោយលោកគ្រូអាចារ្យហែម ចៀវ បានប្រាប់ទៅកាប៉ូរ៉ាល់នោះថា ពួកចូលក្រោយនេះគឺជាពួករបស់លោកដែលមានរឿងជាមួយគ្នាដែរ ក៏បានសេចក្ដីសុខតមកទៀត ។ ក្រោយដែលខ្ញុំ(ប៊ុណ្ណច័ន្ទ ម៉ុល)ធ្វើកិច្ចបេតុក្រាបរួចហើយ គេគ្រាន់តែសួរពីរ_បីម៉ាត់ ។ លុះដឹងថាខ្ញុំជាពួកលោកគ្រូអាចារ្យហែម ចៀវហើយ គេក៏នៅស្ងៀមទៅ ។ ខ្ញុំមានសេចក្ដីត្រេកអរឥតឧបមាហើយក៏សំពះលាគេមកកន្លែងខ្លួនវិញ ។

រឿងនេះសូមអស់លោកមិត្តជាទីស្នេហាជួយពិចារណាមើលៈ បើខាងក្រៅត្រូវអាណានិគមនិយមបារាំងធ្វើទារុណកម្មបំបាក់ឱ្យបាក់ស្បាត ឱ្យខ្លាចរអាដោយសំឡុតគ្រប់យ៉ាងដល់ចូលទៅក្នុងគុកក៏មានប្រើអំណាចផ្ដាច់ការសង្កត់សង្កិនរវាងមនុស្សទោសគ្នាឯងទៀត ។ តើឱ្យប្រជារាស្ត្រខ្មែរយើងហ៊ានតស៊ូយកឥស្សរភាពបែបណាទៅកើត ?

ឯចំណែកខាងមនុស្សទោសយួនវិញ នៅក្នុងសាលជាមួយខ្មែរដែរតែម្ខាងម្នាក់ក៏គេមិនធ្វើដូចជាខ្មែរទេ ព្រោះគេមានការអប់រំយូរយារណាស់មកហើយ គេរាប់អានមនុស្សទោសដូចគ្នាហាក់បីដូចជាបងប្អូនបង្កើតនៅពេលចូលទៅក្នុងកន្លែងគុក ហើយគេតែងពន្យល់អ្នកថ្មីឱ្យស្គាល់បាននូវរបៀបរស់នៅក្នុងគុកមួយចប់តែម្ដង គេមិនសំឡុតដូចយើងខ្មែរទេ ។

នៅគុកព្រៃនគរគេបានទទួលទានអាហាររួមគ្នាក្នុង១វង់១០នាក់ ។ ឯម្ហូបគេនោះឃើញគ្រាន់បើជាងខាងគុកយើងភ្នំពេញ ប៉ុន្តែទាស់បន្តិចត្រង់ឱ្យបាយតិចពេក ។ ខ្លួនខ្ញុំកំពុងពេញកម្លាំងទទួលទានចំណែកបាយនោះមិនឆ្អែតទេ ។ គេវាល់បាយចែកក្នុងម្នាក់១ប្រាំប្លែចានតូចស្មើរប៉ុនពែង ។ បើទទួលទានធំបែនទែនបានប្រហែល៤_៥ម៉ាត់ប៉ុណ្ណោះអស់ហើយ ។ ប៉ុន្តែជាគុកនេ

ដែរដោយពេលល្ងាចខ្ញុំត្រឡប់ជាមានភ័ព្វសម្បូរណ៍បាយទៅវិញ ត្បិតលោកគ្រូអាចារ្យហែម ចៀវ និងលោកនួន ឌួង លោកមិនពិសាពេលល្ងាច, លោករក្សាសីលរាល់ថ្ងៃតមបាយល្ងាចរហូត ។ ម៉្លោះហើយបាយជាចំណែករបស់លោកទាំងពីរ ត្រូវធ្លាក់មកលើខ្លួនខ្ញុំជាអ្នករ៉ាប់ទាំងអស់គឺបាយរបស់អ្នកទាំងពីរនាក់និងបាយចំណែកខ្លួនខ្ញុំផងរួមជាបីចំណែក,ខ្ញុំទទួលទានម្នាក់ឯងយ៉ាងឆ្អែតមែនទែន,ខ្ញុំបានបាយឆ្អែតបរិបូណ៌តែពេលល្ងាច ។

ចំណែកលោកគ្រូអាចារ្យប៉ាង ខាត់ ដែលគេយកទៅនៅកន្លែងផ្សេងនោះពុំដែលបានដំណឹងសុខទុក្ខអ្វីឡើយ ។ ឯលោកប៉ាច ឈឿន ក៏ដូច្នេះដែរដោយលោកត្រូវនៅគុកងងឹតឯបាតដីឯណោះ ។

មានមួយថ្ងៃដែលខ្ញុំទើបទៅដល់គុកព្រៃនគរ, ខាងតុលាការសឹកបានហៅខ្ញុំទៅសួរចម្លើយនៅឯបន្ទាយទាហានបារាំងខ្ញុំត្រូវអង្គុយផ្ទាល់លើឥដ្ឋការ៉ូចាំគេហៅសួរ ។ បងប្អូនរួមជាតិអើយ ! ពេលខ្ញុំក្រឡេកទៅក្រោមតុសរសេរឃើញនំប៉័ងមួយប្រហែលប៉ុនកដៃដុះផ្សិតខ្លះនៅល្អខ្លះ ដែលគេបោះចោលនៅទីនោះ មិនដឹងជាពីថ្ងៃណាមកទេ ។ ដោយអំណាចឃ្លានពេកទៅជាស្រក់ទឹកមាត់គិតប្រថុយរើសនំប៉័ងនោះយកមកទទួលទានតែដល់គិតវែងខ្លីទៅក៏ខំទប់ចិត្តអាក់ខានទៅវិញដោយខ្លាចត្រូវនឹងស្ទ័យកាំភ្លើងរបស់ទាហានយាមជាជាងឃ្លាន ។ មួយវិញទៀតមានមិត្តភក្ដិជាច្រើនញៀនបារីខ្លាំងទៅហើយពុំដែលបានទទួលទានសោះ,មានលោកភោគ នី[1] លោកគ្រូអាចារ្យហែម-ចៀវ ជាដើម បានពោលថាបើបានទទួលទានបារីស៊ូអត់បាយ១ពេលពីរពេលបាន ។ ចំណែកលោកភោគ នី ឃើញដូចញៀនជាងគេ ។ ឯខ្លួនខ្ញុំចេះទទួលទានបារីទេហើយគិតក្នុងចិត្តថា អ្នកញៀនបារីឆ្ងាញ់ផ្សែងនិងឃ្លានដល់ថ្នាក់ហ្នឹងហ្ន៎ ! ។ ហេតុនេះ,នៅពេលដែលខ្ញុំបានចេញទៅធ្វើការនៅបន្ទាយទាហាងក្រៅគុកម្ដងៗ,ខ្ញុំរើសកន្ទុយបារីដែលគេជក់សល់បោះចោលនៅដី យកមកប្រមូលរែកយកតែថ្នាំខ្ចប់មកទុកផ្ញើមិត្តភក្ដិដែលញៀននៅឯសាល ដើម្បីចែកបន្តិចៗម្នាក់ ។ ក្នុងការរើសកន្ទុយបារីនេះក៏ពុំបានស្រួលដែរ តោងតែដណ្ដើមយកតែឈ្មោះដៃទើបបានច្រើន ត្បិតអ្នកដែលបានចេញទៅធ្វើការក្រៅជាមួយខ្ញុំសុទ្ធតែញៀនបារីដែរ ត្រូវការរើសកន្ទុយបារីដូចគ្នា ។ នៅវេលា

១.លោកភោគនីឥឡូវនេះបួសគង់នៅម្ដុំបឹងតាពន់ ជិតចំការដូងស្ទឹងមានជ័យ ។

ដែលឃើញអ្នកធ្វើការឯក្រៅបានកន្ទុយបារីមកផ្ញើ, អ្នកដែលញៀននៅក្នុងគុកត្រេកអរក្រៃលែង, បានឱ្យពរសព្ទសាធុការដល់ខ្ញុំ ។ លុះបានចំណែកថ្នាំកន្ទុយបារីហើយ, ពួកមិត្តភក្តិដែលញៀននោះ យកក្រដាសកាសែតមកមូរទទួលទានដោយសំចៃ មិនហ៊ានដាក់ថ្នាំច្រើនទេគឺដាក់ថ្នាំតែបន្តិចៗ នៅចុងក្រដាសហើយទុកក្រដាសរមូរខាងបៀមឱ្យវែងដើម្បីជក់ទៅឱ្យឆេះអស់កុំឱ្យសល់ ។

ពេលដែលខ្ញុំចេញនៅធ្វើការឯក្រៅគុកម្តងៗ ពួកអ្នកញៀនស្រែកផ្តាំរញ៉េថាឱ្យខំរើសកន្ទុយបារីមកផ្ញើផង ។ ខ្ញុំមានចិត្តអាណិតមិត្តភក្តិក្រៃលែងចេះតែខំរើសមកផ្ញើមិនដែលខានក្នុងពេលដែលបានចេញទៅធ្វើការខាងក្រៅគុក ។

ក្នុងគុកព្រៃនគរ នៅពេលបុណ្យជាតិគេម្តងៗ ដូចជាបុណ្យចូលឆ្នាំបុណ្យសែនក្បាលទឹក ។ល។ បងប្អូនគ្រួសារគេយកអីវ៉ាន់ដូចនំអន្សម,ម្ហូបអាហារ,ចំណីចំណុក,ផ្លែឈើជាដើមមកឱ្យបងប្អូនគេដែលជាប់ឃុំឃាំង យ៉ាងសម្បូរហូរហៀរ ។ ពួកទាំងនោះគេចែកអាហារនោះតមកខាងខ្មែរទៀតឱ្យបានបរិបូណ៌ដែរ ។ ដល់ថ្ងៃបុណ្យបារាំងដូចចូលឆ្នាំនិងថ្ងៃ១៤កក្កដា ខាងអាជ្ញាធរគុកគេធ្វើម្ហូបពិសេសៗ ឱ្យមនុស្សទោសទាំងអស់បានឆ្ងាញ់ពីរដងដែលក្នុងមួយឆ្នាំ ។

***

ដល់ថ្ងៃតុលាការសឹកកាត់ទោស

មុនកាត់ទោសច្រើនថ្ងៃ តុលាការសឹកបានហៅទៅសួរម្តងព្រមជាមួយនិងមិត្តភក្តិឯទៀត។ នៅពេលនោះហើយទើបខ្ញុំបានជួបនិងលោកប៉ាច ឈឿន ជាលើកទី២ ។ តពីនោះមក១៥ថ្ងៃ ទើបគេហៅទៅសួរម្តងទៀតជាចុងក្រោយបង្អស់ ។ លុះត្រឡប់មកវិញគេបញ្ចូលទៅក្នុងបន្ទប់មួយផ្សេង ក៏បានជួបនិងលោកគ្រូអាចារ្យប៉ាង ខាត់ ដែលបានសួរសុខទុក្ខខ្ញុំរួចលោកប្រាប់ថា អ្នកណាដែលបាននៅបន្ទប់នេះ (Salle15) គឺជាអ្នកទោសធ្ងន់បំផុតត្រូវទទួលទោសពី៥ឆ្នាំទៅរហូតសម្លាប់ចោលឬទៅកោះត្រឡាចមួយជីវិត ឬបើមិនជាប់ពិរុទ្ធទេ នឹងបានរួចខ្លួនក្នុងពេលឆាប់ៗដោយឥតកាត់សេចក្តីទេ ។ នៅបន្ទប់នេះបានតែមួយថ្ងៃគេនាំទៅនៅបន្ទប់ខ្ញុំដដែលវិញ បានជាខ្ញុំនឹកឃើញប្រហែលជាគេយកទៅឱ្យនៅបន្ទប់ជាមួយលោកអាចារ្យប៉ាង ខាត់ដោយភ័ន្តច្រឡំទេដឹង ? លុះដល់គេហៅលើកក្រោយទៅកាត់សេចក្តីទើបខ្ញុំនឹកឃើញថា គេយកទៅដាក់នៅបន្ទប់ជាមួយលោកគ្រូអាចារ្យប៉ាង ខាត់ រឿងនេះមកពីរកទោសយើងមិនទាន់អស់ដែលគេហៅទៅវិញដោយមានរឿងថ្មីថែមទៀត ។ គេបញ្ជូនទៅសាល១៥ (salle 15) គេទុកជាមានទោសធ្ងន់បំផុតហើយតទៅគេត្រូវបញ្ជូនទៅកោះត្រឡាច ។ ចំណែកលោកគ្រូអាចារ្យប៉ាង ខាត់ ពេលក្រោយមកលោកត្រូវរួចខ្លួនដោយតុលាការឥតកាត់ទោសដូចខ្ញុំឡើយ ។

មុនកាត់សេចក្តីមានមេធាវីជាតិបារាំងម្នាក់ បានទៅជួបខ្ញុំនៅឯតុលាការសឹកប្រាប់ខ្ញុំថា ឪពុកខ្ញុំជួលគេឱ្យជួយការពាររឿងខ្ញុំនាំឱ្យខ្ញុំមានសង្ឃឹមថា មុខជាបានរួចខ្លួនមិនខាន ។ លុះចូលទៅអង្គុយចាំក្នុងសាលកាត់ទោសបានបន្តិចឮស្នូរកណ្តឹងរោរីរ៉ាវរួចក៏ឃើញទាហានបារាំង២២នាក់ ដើរស្រូចូលមកឈរជាពីរជួរប្រកបដោយកាំភ្លើងព្រមទាំងចំពុះទង់ដោតនៅចុងស្រាប់ ។ លុះកណ្តឹងរោរីលើកទី២ទាហានទាំងនោះក៏គំនាប់អាវុធព្រឹបស្មើគ្នា ក្រោមស្នូរបញ្ជារនៃនាយទាហានរួចឃើញសេនានីទាហាន៤-៥នាក់ ចេញមកពីបន្ទប់, គឺសក្តិ២មួយនាក់,សក្តិ៣ពីរនាក់ , សក្តិ៥ម្នាក់ហើយ

មានសក្តិ៣ម្នាក់ទៀតជាអ្នកចោទតំណាងរាជការ (Procureur de la République) បើខ្មែរយើងពីដើមហៅថា«ព្រះរាជអាជ្ញា» ។ លុះដល់លោកតុលាការបានអង្គុយតាមកន្លែងរៀងខ្លួនហើយ, ទើបនាយទាហានបញ្ជាឱ្យដាក់អាវុធចុះ ហើយមកឈរតម្រៀបគ្នាពីក្រោយពួកមនុស្សជាប់ចោទ ។

ក្នុងពេលនោះក្រោយដែលក្រឡាបញ្ជីបានសូត្រលិខិតចោទគ្រប់គ្នាហើយ ទើបសក្តិ៥ចាងហ្វាងគេហៅឈ្មោះសួរម្នាក់ម្តងៗតាមខចោទ ។ លុះសួរចប់ហើយទើបសក្តិ៣តំណាងរាជការគេចោទទម្ងន់ទោសគ្រប់ៗគ្នា ។ ក្រោយនោះត្រូវវេនមេធាវីការពារ ដើម្បីសម្រាលទោស ។ រួចទើបសក្តិ៥ចាងហ្វាងហៅឈ្មោះយើងសួរគ្រប់គ្នាក្រែងមានយោបល់អ្វីតវ៉ាថែមផ្សេងទៀត ។ លុះយើងរាល់គ្នាឆ្លើយថាឥតមានអ្វីតវ៉ាទៀតទេ ទើបគេក្រោកឡើងព្រឹបទង្គិចតុខ្លាំងៗហើយនាំគ្នាចូលទៅក្នុង ដើម្បីពិភាក្សាទោសដែលត្រូវកាត់ចំពោះអ្នកជាប់ចោទម្នាក់ៗ ។ ឯពួកទាហាននៅតែចាំគំនាប់គ្រប់ពេលដែលគេចូលទៅក្នុង និងពេលចេញមកវិញ ។ ចំណែកមេធាវីមានសិទ្ធិគ្រាន់តែទៅស្តាប់គេពិភាក្សាឥតមានសម្លេងអ្វីតវ៉ាទេក្នុងពេលពិភាក្សានោះ ។

លុះចេញពីពិភាក្សាមកវិញ ,ទាហានឈរគំនាប់ត្រង់ជើងម្តងទៀត,ទើបគេហៅឈ្មោះប្រាប់ទោសគ្រប់គ្នាម្នាក់ម្តងៗ ។ ក្នុងពេលប្រាប់ទោសមានអ្នកប្រែភាសាខ្មែរម្នាក់ស្រែកប្រាប់ថាចាំស្តាប់សេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការ ! គេហៅឈ្មោះប៉ាច ឈឿនមុនគេ,លោកឆ្លើយបាទ !_អ្នកឯងត្រូវទោសប្រហារជីវិតបង់ ! រួចហែម ចៀវ ! បាទ!អ្នកឯងត្រូវទោសប្រហារជីវិតបង់ !_នួន ខួងអ្នកឯងត្រូវទោសប្រហារជីវិតបង់!តមក ៖ ប៉ុណ្ណចន្ទ ប៉ុល ! បាទ ! អ្នកឯងត្រូវទោសគុក៥ឆ្នាំនិង១៥ឆ្នាំ និរទេសមិនឱ្យនៅក្នុងស្រុក ! ។ រួចហៅតៗទាល់តែគ្រប់គ្នា... ។

មិត្តជាទីស្នេហា ! កាលដែលបានឮថាគុក៥ឆ្នាំ, និរទេស១៥ឆ្នាំ,ខ្ញុំក៏ស្លុតចិត្តរន្ធត់ស្មារតី,ដូចជាគេយកដុំទឹកកក១ដុំធំទម្ងន់៥០គីឡូក្រាមដាក់លើក្បាល ហើយធាតុត្រជាក់នៃទឹកកកនោះក៏ធ្លាក់ស្រឹតៗតាំងពីក្បាលចុះមកក្រោម ត្រជាក់សព្វសាច់ស្រាលខ្លួនស្មើនឹងខ្យល់ធាត់មួយរំពេចដោយ

តាំងពីកើតមកដល់ធំប៉ុណ្ណេះមិនដែលមានទោសអ្វីសោះ សូម្បីតែទោសមួយម៉ោងក៏គ្មានដែរស្រាប់តែត្រូវទោសធ្ងន់តែម្តង ។ ខ្ញុំនឹកឃើញថារាសីខ្ញុំចុះអស់រលីងដល់ថ្នាក់ក្រោមបំផុតហើយ ។

ចំណែកលោកប៉ាច ឈឿន ,លោកគ្រូអាចារ្យហែម ចៀវ, លោកនួន ខួង ,ក្រោយដែលបានប្រកាសទោសរួចហើយ,គេបានប្រាប់អ្នកទាំង៣នាក់នេះដែលត្រូវទោសប្រហារជីវិត, គេនឹងបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅលោកប្រេស៊ីដង់រេពុប្លីក ប្រមុខរដ្ឋាភិបាលបារាំង ដើម្បីសុំអនុគ្រោះទោសតាមសមគួរ។ ក្រោយពេលនេះ,គេក៏ឱ្យពួកយើងតម្រៀបជួរហើយឱ្យត្រឡប់មកគុកធំវិញ ។ ឯរូបខ្ញុំនិងមិត្ត៣នាក់ទៀត គេយកទៅដាក់ក្នុងបន្ទប់តូចល្មមមួយទទឹងប្រហែល៣ម៉ែត្រ , បណ្តោយប្រហែល៦ម៉ែត្រ ។ នៅនោះខ្ញុំបានឃើញអ្នកទោសជាតិយួន៧នាក់នៅនោះដែរ ។ ពួកយួនសួរខ្ញុំជាភាសាយួនថាគេដាក់ទោសប៉ុន្មានឆ្នាំ ? ខ្ញុំឆ្លើយថាណាំណាំ(៥ឆ្នាំ) _ពួកនោះនាំគ្នាសើចគិលឡើងថាប៊ីឌីកូងឡូងរ៉ូយ ! ។ ខ្ញុំមិនចេះពាក្យ«កូងឡូង»នេះសោះ,មិនដឹងថាយ៉ាងម៉េច,គិតមិនយល់ន័យសោះ ខ្ញុំថាមិនយល់ទេ,ខ្ញុំគិតទៅឃើញថាក្រែងគេបញ្ជូនទៅពេជ្រនិលត្បិតនៅស្រុកខ្មែរមានកន្លែងពេជ្រនិលនេះមួយទេជាកន្លែងចាញ់សម្រាប់ឃុំមនុស្សទោសឧក្រិដ្ឋ ។ គិតចុះគិតឡើងនៅតែមិនយល់ដដែល ។

មិត្តខ្ញុំពីរនាក់ទៀតសួរថា ៖ គេសើចរឿងអី ? គេបញ្ជូនពួកយើងទៅណា ? គ្រានោះមានខ្មែរក្រោមម្នាក់ក្នុងចំណោមយួនទាំង៧នាក់នោះដែលខ្ញុំស្មានថាជាយួនទាំងអស់គ្នា,ខ្មែរនោះអត់មិនបានក៏ឆ្លើយប្រាប់ថាកូងឡូងនោះ គឺកោះត្រឡាច!ឮពាក្យថាកោះត្រឡាចភ្លាម,ខ្ញុំក៏ភ្ញាក់ខ្លួនដូចគេកន្ទ្រាក់តែម្តង,ត្រចៀកហឹងអស់ ស្តាប់អ្វីលែងឮហើយដោយនឹកឃើញថាអញម្តងហ្នឹង,អស់សង្ឃឹមថានឹងរស់រានមានជីវិតត្រឡប់មកស្រុកវិញហើយ ត្បិតធ្លាប់ឮគេដំណាលតៗមកថា កោះត្រឡាចនោះនៅកណ្តាលសមុទ្រឆ្ងាយណាស់,ជាកន្លែងដាក់មនុស្សទោសឧក្រិដ្ឋ ។ ក្រោយនោះ,ខ្ញុំក៏ក្រោកទៅអង្គុយជិតខ្មែរក្រោមនោះ ហើយសួរពីស្ថានភាពកោះត្រឡាចយ៉ាងម៉េចខ្លះ ។ គាត់នោះបានរៀបរាប់សព្វគ្រប់ប្រាប់ខ្ញុំ ហើយគាត់ប្រាប់ថាគាត់ឯងគេដាក់ទោសប្រាំឆ្នាំមិនយូរប៉ុន្មាន

ទេ នឹងរួចមកវិញហើយកុំភ័យអី!អម្បាលដល់ពួកអញនេះគេកាត់ទោសដល់៣០ឆ្នាំម្ដេចរញមិនសូវគិតគូរប៉ុន្មាន ។ ខ្ញុំសួរគេវិញថាបងឯងទោសអី?គាត់ឆ្លើយថា អញទោសសម្លាប់គេហើយទោសប្លន់ថែមទៀត ។

បងប្អូនជួយពិចារណាមើលៈជាតិខ្មែរដូចគ្នាមិនព្រមទទួលស្គាល់ខ្មែរគ្នាឯងទេ, មិនព្រមនិយាយភាសាខ្មែរទេ ប៉ុន្តែដោយអង្គុយស្ដាប់ទៅប្រហែលជាតឹងទ្រូងណាស់មើលទៅ,បានជាគេព្រមនិយាយខ្មែរមករកខ្ញុំ ។ គ្រានោះខ្ញុំសួរទៅវិញថា បងឯងខ្មែរម៉េចមិនព្រមនិយាយខ្មែរណែនាំពួកខ្ញុំផងព្រោះពួកខ្ញុំមិនចេះយួនទេ ! គេឆ្លើយថានិយាយខ្មែរទៅពួកយួនមើលងាយអញ ,ថាអញជាជាតិខ្មែរ ។ សូមបងប្អូនជួយស្ដាប់មើលចុះ!ជាតិខ្មែរយើងឱ្យតែចេះភាសាបរទេសហើយនិយាយតែភាសាគេ,លែងនិយាយភាសាខ្លួនឯងសោះ ថាជាតិឯងជាជាតិថោកទាបទៅវិញ ។ ដូចយ៉ាងជាតិខ្មែរយើងដែលចេះភាសាបារាំងសែស,ខ្លះជាវរជនផង, គេនាំកូនចៅគ្រួសារគេនិយាយតែបារាំងរហូតដល់ភ្លេចភាសាជាតិចោលអស់ ថាជាភាសាថោកទាបទៅវិញ ។ មើលចុះស្រីយួនដែលយកប្ដីបារាំង,ដល់មានកូនគេបង្គាត់ឱ្យនិយាយតែពាក្យយួនឱ្យស្រឡាញ់ជាតិយួនខាងម្ដាយជាងឪពុក ។ បើជាស្ត្រីខ្មែរយើងវិញ ,បើបានប្ដីបារាំងហើយ,កូនប្រុសស្រីនិយាយតែបារាំងឥតចេះខ្មែរសោះ, អប់រំស្រឡាញ់ជាតិឪពុកជាងជាតិម្ដាយ ។ បើនិយាយខ្មែរទៅខ្លាចគេថាមិនមែនកូនបារាំង,នេះជាគំនិតខ្ញុំគេតពូជត្រកូលឥតភ្ញាក់រលឹកសោះ ។ បើមានជាតិខ្មែរណាភ្ញាក់រលឹកជួយណែនាំតាមផ្លូវនយោបាយ ដើម្បីឱ្យប្រទេសជាតិរួចពីទាសភាព,មានសេរីភាពឡើងវិញ, អ្នកនោះគេសម្គាល់ថាជាមនុស្សថោកទាប,អាវ៉ាសែឥតខ្លឹមសារ,គេឥតហ៊ានដើរជិតទេខ្លាចពានរឿងដល់ខ្លួនគេទៀត ។

គំនិតនេះផ្ដុំក្នុងខួរក្បាលខ្ញុំក្នុងគ្រានោះ ដែលនាំឱ្យខ្ញុំរឹតតែខ្លោចចិត្តអាណិតជាតិខ្មែរឡើងឡើង ។

នៅក្នុងគុកធំព្រៃនគរបានជាងពីរខែ, ទើបគេនាំខ្ញុំព្រមទាំងពួកមិត្តទាំងអស់ទៅចុះកប៉ាល់ជំនួញមួយយ៉ាងធំដែលនឹងបើកចេញទៅកោះត្រឡាច ។ កោះត្រឡាចជាកោះរបស់ខ្មែរកើតពី

ដើមតែបារាំងឱ្យយួននៅចម្ងាយជាង៣០០គីឡូម៉ែត្រពីដីគោកក្នុងសមុទ្រចិន ។ អ្នកទោសដែលបារាំងយកទៅដាក់នៅគុកកោះត្រឡាច ឥតសង្ឃឹមថាបានមកស្រុកវិញឡើយ ។

លោកអ្នកនឹងជ្រាបអំពីបញ្ហាទុក្ខវេទនានៅទីនោះយ៉ាងណាៗតទៅទៀត... ។

***

-៧-

ដំណើរទៅកោះត្រឡាច

ប្រហែលម៉ោង១៧ល្ងាច, អ្នកបម្រើក្នុងកប៉ាល់បានលើកបាយស១ឆ្នាំងធំព្រមទាំងទឹកសម្លមួយមុខមកឱ្យទទួលទាន គឺជាត្រឡាចស្ងោរជាមួយឆ្អឹងជំនីរជ្រូកបង់តាំងឆាយខ្ទឹមស និងម្រេចនៅក្ដៅៗ ។ សូមមិត្តជាទីស្នេហាជ្រាបថាតាំងពីខ្ញុំចូលទៅរងទុក្ខវេទនានៅគុកភ្នំពេញរហូតដល់គុកព្រៃនគររួមទាំងអស់ចំនួន៣ខែ២០ថ្ងៃហើយ ខ្ញុំពុំដែលបានទទួលទានបាយអង្ករសម្ដងណាឡើយ ។ ទើបតែនៅពេលដែលមកប៉ះលើបាយស និងម្ហូបកប៉ាល់យ៉ាងគួរសមនាំឱ្យខ្ញុំទទួលទានបានច្រើនទាល់តែតឹងពោះឡើសកំណើតម៉្លោជាហាល់ឆ្អល់ពោះផ្អើះៗដកដង្ហើមស្ទើរមិនចេញរួច ក៏ប្រាស់ដេកលើក្ដារកប៉ាល់នោះតែម្ដងទាល់តែបានមិត្តខ្ញុំឈ្មោះអ៊ឹមនៅតាកែវមកជួយរឹតពោះឱ្យស្រកឆាប់ៗ ។ មិត្តអ៊ឹម រឹតផងស្ដីបន្ទោសឱ្យខ្ញុំផងថាស៊ីអីក៏ស៊ីមិនដឹងប្រមាណ ទាល់តែចាកច្រាស់ដូច្នេះ ។ លុះរឹតបានបន្តិចម៉ោពោះកាន់តែស្រកធូរខ្ញុំបានស្រួលខ្លួនគ្រាន់បើ ។ ប្រហែលម៉ោង១៨ជាង ទើបអ្នកយាមចូលមកដាក់ខ្នោះជើងទាំង២គ្រាប់ៗគ្នា ។ គេឱ្យដេកសម្រាកនៅទីនេះទៅ ។ ក្រោយពេលនេះបន្តិចពួស៊ីប្លេ(កញ្ចែ)កប៉ាល់សញ្ញាថាចេញពីផែហើយ នៅវេលាប្រហែលម៉ោង២០ ។ ក្រោយ

នោះឃើញកម្មករម្នាក់យកពោងមកចែកម្នាក់មួយៗគ្រប់គ្នាហើយក៏ចាក់សោបន្ទូរកែជើងនៅជាជាប់ខ្នោះដដែលដោយប្រាប់ថាបើមានអាសន្នមកដល់ពេលណា ឯងទាំងអស់គ្នាត្រូវដោះខ្នោះនេះចេញហើយលោតទឹកហែលយកតែរួចខ្លួនទៅចុះ ។ ឮដូច្នេះខ្ញុំនឹកឆ្ងល់ក៏សួរទៅមិត្តខ្មែរក្រោម ម្នាក់ដែលធ្លាប់ស្គាល់កោះត្រឡាចថា ហេតុអីក៏គេឱ្យយើងប្រុងប្រយ័ត្នដូច្នេះ ? មិត្តនោះប្រាប់មកវិញថាកប៉ាល់បើកដល់ត្រង់នេះចូលដល់សមុទ្រកាម៉ៅ ហើយជាកន្លែងទឹកជ្រៅណាស់ផុតពីកាប់សាំង-ហ្សាក់ (Cap Saint-Jacque) ពីរ-បីគីឡូហើយថាដែលគេឱ្យប្រយ័ត្ននោះខ្លាចកប៉ាល់ត្រូវគ្រាប់បែកបណ្ដែត(មីន)របស់ជប៉ុនដែលវាបណ្ដែតពាសពេញទឹកសមុទ្រឱ្យរសាត់ទៅរលកជាហេតុ នាំឱ្យមានអន្តរាយជាច្រើន បើកប៉ាល់ត្រូវមីនយើងទាំងអស់គ្នានឹងទៅជាចំណីត្រីហើយ ។ ពួកខ្ញុំគេឱ្យអង្គុយនៅបាតកប៉ាល់ខាងមុខបង្អស់ដែលស្រួចឈ្លែម ។ បើកាលណាមានគ្រោះថ្នាក់មុខជាស្លាប់មុនគេបង្អស់ដោយកន្លែងមុខកប៉ាល់តែងតែប៉ះ មីនមុនកន្លែងឯទៀត ហើយម្យ៉ាងគ្មាននរណាជួយហូតរនុកខ្នោះដែកពីជើងចេញផងត្បិតគេរវល់តែភ័យរកច្រកចេញយកតែប្រាសអាយុគ្រប់គ្នាដែរ ។ ហើយបើដោះទាន់ក៏មិនអាចចេញពីក្នុងឃ្លុប កប៉ាល់ទាន់ដែរ គិតទៅគិតមកឥតមានសង្ឃឹមអ្វីឡើយ មានតែរំលឹកគុណព្រះពុទ្ធព្រះធម៌ព្រះសង្ឃនិងគុណមាតាបិតាជាទីពឹងសូមឱ្យជួយប៉ុណ្ណោះឥតនរណាជួយនរណាឡើយ ។

លុះកប៉ាល់ចេញបានពីរបីម៉ោង, មិត្តខ្ញុំទាំងអស់ក៏តាំងពុលរលកក្អួតចង្អោរសឹងតែគ្រប់គ្នានាំឱ្យធុំស្អុយឆ្អាបសឹងបែកក្បាលស្លាប់,ឥតមានអ្វីការពារឡើយ ។ ចំណែកខ្ញុំទ្រាំបានជាងគេបន្តិចក៏តាំងពុលនឹងគេដែរ ,បាយដែលឆ្អាញ់ដល់ចុកពោះក៏នាំគ្នាចេញមកក្រៅវិញ,នៅតែពោះទទេ ។ ទាំងអស់គ្នាទៅជាឈឺក្បាលវិលមុខ រង៉ាប់រង៉ើរួចប្រាស់ដេកលក់រតេតរហូតដល់ភ្លឺតែម្តង ។ លុះដឹងខ្លួនឡើង,ស្រាប់តែដឹងខ្លួនថាកប៉ាល់ឈប់នៅនឹងថ្កល់ ។ ប្រហែលមួយម៉ោងក្រោយមក,ទើបឃើញគេបើកគម្របឃ្លុបកប៉ាល់ចេញ,ខ្ញុំក្រឡេកទៅឃើញមនុស្សជាច្រើននាក់ ឈ្លោកមើលក្នុងកប៉ាល់ហើយនិយាយថា «តីណីថូណារិច» ខ្ញុំសួរទៅមិត្តកម្ពុជាក្រោមថាគេនិយាយអ្វី? គាត់ថា«គេថាជើងនេះមនុស្សទោសតិចទេ» ។ ក្រោយនេះ មួយស្របក់ ឮសូរគេស្ទូចរបស់ពីក្នុងកប៉ាល់ដាក់ទៅក្នុងទូកធំៗ ដើម្បីនាំទៅកាន់ច្រាំងកោះត្រឡាច ដែលនៅចម្ងាយប្រហែល២គីឡូម៉ែត្រ ។ លុះខា

ឥវ៉ាន់ដាក់ទូកទាំងពីរហើយ , ទើបគេដោះខ្នោះជើងពួកខ្ញុំចេញ ហើយឱ្យឡើងទៅខាងលើកនៃកប៉ាល់ ។ ពេលនោះខ្ញុំក្រឡេកឃើញដីគោក (នៃកោះត្រឡាច) ឃើញទេសភាពល្អគួរគយគន់ពេកណាស់ ។

មិត្តអើយ ! ខ្ញុំមិននឹកស្មានថា កោះត្រឡាចធំដល់ម្លឹងសោះគឺធំជាងទីប្រជុំជនខេត្តកំពង់ស្ពឺទៅទៀត មានផ្ទះថ្មធំតូចសង់ហូររហែគួរឱ្យសប្បាយណាស់ ។ ប៉ុន្តែយើងខ្ញុំដែលជាមនុស្សមានទោសធ្វើម្តេចនឹងសប្បាយចិត្តកើត បើរស់តែជាប់ក្តី មានពេលឯណាទៅដើរឱ្យសប្បាយបានហើយចេះតែនឹកថាមិនដឹងគេនាំយើងទៅដល់កន្លែងណាទៀតទេ ។ គ្រានោះ ពួកតម្រួតគេបានបង្គាប់ឱ្យពួកខ្ញុំចុះទៅក្នុងទូក ឱ្យអង្គុយលើបាវអង្ករដែលគេផ្ទុកជាមួយឪទិនទឹកត្រីនិងកញ្ចៀត្រី-ងៀត រួចហើយកាណូតក៏បើកសណ្តោងទូកនោះទៅដល់កំពង់ផែកោះត្រឡាច ។ នោះតម្រួតនាំឡើងពីទូកទៅលើគោកក៏បង្គាប់ឱ្យអង្គុយជាពីរជួរទើបមេតម្រួតនៅកោះ គេមករាប់ទទួលពីតម្រួតទៅពីនាយរួចទើប គេនាំយើងទៅកាន់ទីឃុំឃាំងមួយចម្ងាយប្រហែល ២គីឡូម៉ែត្រពីផែកប៉ាល់ ។ ឯពួកមនុស្សទោសមានខ្មែរមានយួនដែលមកចាំទទួលលីសែងអីវ៉ាន់ពីទូក ទៅចេះតែនិយាយសុំទិញស្បែកជើងខ្ញុំគ្រប់ គ្នាថាខ្ញុំលក់ថ្លៃប៉ុន្មាន ? ត្បិតស្បែងជើងខ្ញុំជាស្បែកជើងនៅល្អនៅឡើយ ។ ប៉ុន្តែមិត្តខ្ញុំម្នាក់ដែល ធ្លាប់មានការពិសោធន៍បានឃាត់ថាកុំអាលលក់ វាឱ្យថោកណាស់ ចាំទៅដល់ទីគុកសឹមលក់ទើបបានថ្លៃ ។ ខ្ញុំដើរបណ្តើរស្តាប់គេនិយាយបណ្តើរស្រាប់តែដល់កន្លែងគុកតូចមួយសម្រាប់ឱ្យមនុស្ស ទោសដែលមកដល់កោះត្រឡាចថ្មីចូលសម្រាក ។ នៅទីនោះគេឱ្យយើងឈរតម្រៀបគ្នាជា២ជួរ ហើយគេបង្គាប់ឱ្យស្រាតខោអាវគ្រប់គ្នាយកទៅដាក់ពីមុខគ្រប់គ្នាទើបគេហៅឱ្យចូលទៅខាងមុខ គេម្នាក់ម្តងៗ ដើម្បីចែកឆែដោយតម្រួតជាតិយួនពីរបីនាក់ ដែលមានមេតម្រួតជាតិបារាំងម្នាក់មាឌ ធំឈរចាំត្រួតមើលមួយជាន់ទៀត ។ មុនដំបូងគេឱ្យហាមាត់យ៉ាងធំហើយឱ្យក្អកយ៉ាងខ្លាំងៗ ដើម្បីឱ្យគេសង្កេតរកមើលក្រែងយើងលាក់សំបុត្រអ្វីៗឬមួយខ្លាចយើងលាក់ក្រដាសប្រាក់ ១០០រៀលក្នុងបំពង់ក ឬក្នុងមាត់រួចគេឱ្យឱនក្បាលចុះធំតិតក្តិតឡើងដោយបេះជើងឱ្យធំដើម្បីឱ្យ ចំហរន្ធក្តិតជាការងាយគេនឹងពិនិត្យរកក្រដាសប្រាក់នេះទៀត ។

ទិដ្ឋភាពកោះត្រឡាចឆ្នាំ១៩៤២

គេបង្គាប់ឱ្យមនុស្សទោស ម្នាក់មកហែកចង្ហៃកក្ដិតយើងពិនិត្យមើលផែមទៀត , រួចហើយគេឱ្យយើងងើបត្រង់ឡើងវិញហើយឱនក្បាលចុះបន្តិច, ទើបគេយកដៃមកវែកសក់ក្បាលយើងមើលព្រមទាំងមើលរន្ធត្រចៀកផង ។ លុះពិនិត្យមើលរួចសព្វគ្រប់ហើយទើបគេឱ្យទៅឈរតាមជួរដើមវិញ ។ គេធ្វើដូច្នេះប្ដូង ម្នាក់ៗទាល់តែគ្រប់គ្នា ។ សូមជម្រាបថាក្នុងការពិនិត្យមានមិត្តខ្ញុំពីរបីនាក់បានត្រូវគេធ្វើទារុណកម្មដោយវាយនិងរំពាត់ផ្ដៅដំបង,រំពាត់ក្ដគោយ៉ាងខ្លាំង ទាល់តែព្រៀមខ្លួនដោយហេតុក្អកមិនខ្លាំង, ចំតិតក្ដិតមិនត្រូវតាមបំណងគេ ។ ចំណែកខ្លួនខ្ញុំជាសំណាងល្អដែរ,បានគេចផុតពីទណ្ឌកម្មយ៉ាង វេទនានេះ,ដោយហេតុមកពីខ្ញុំឈរនៅលេខទី៥ ,ខ្ញុំខំសង្កេតអ្នកទោសដែលត្រូវគេចែកមុនខ្ញុំនោះ គេធ្វើម្ដេចខ្លះ ។ លុះដល់វេនខ្ញុំៗធ្វើតាមរបៀបគេមុន ។ លុះគេបានសាកសួរតាមតែនឹកឃើញរួច ហើយទើបគេអនុញ្ញាតឱ្យស្លៀកពាក់ដូចដើមវិញ ហើយគេនាំឱ្យទៅសម្រាកនៅក្នុងគុកនោះចំនួន ១៥ថ្ងៃមិនទាន់ឱ្យធ្វើការអ្វីឡើយ ។ បានជាឱ្យសម្រាកដូច្នេះដើម្បីបំបាត់រោគពុលរលកឱ្យជាស្រួលបួល សិន,ទើបគេចាត់ឱ្យធ្វើការផ្សេងៗ ។

ក្នុងពេលសម្រាកនេះ,មិត្តភក្ដិដែលគេបានមកនៅកោះត្រឡាចមុន បាននិយាយប្រាប់ខ្ញុំសព្វគ្រប់ដែលជាហេតុនាំឱ្យខ្ញុំភ័យព្រួយពន់ពេកណាស់ ។ គេថានៅទីនេះបារាំងឱ្យធ្វើការច្រើនយ៉ាងណាស់មានធ្ងន់ហានស្រាលតាមតែយើងស្ម័គ្រធ្វើ ។ ប៉ុន្តែពេលដែលយើងចូលទៅស្ម័គ្រនោះជួនណាហេងជួនណោស៊យ ។ ឯការធ្ងន់មានកាប់អុស,មុជក្នុងសមុទ្រកាច់ផ្កាថ្មយកមកដុតកំបោរសសម្រាប់សង់ផ្ទះ,យកស្រូវកិនឱ្យបានជារង្គរក្រហម,នេសាទត្រីសមុទ្រកាប់ឈើហ៊ុប,ធ្វើអំបិលស,រំបិលខ្មៅ ។ល។ ... ការស្រាលគឺធ្វើបោយ បារាំង(ប៉ុន្តែមុខការនេះមានតែជាតិយួនទេ, ចំណែកខ្មែរយើងបារាំងវាមិនប្រើទេ) ដុតធ្យូង,ធ្វើឥដ្ឋធ្វើ ការចំការដំណាំផ្សេងៗ ។ គេចម្លងដាក់ទៅកោះតូចៗក្បែរនោះឱ្យរើសពងល្មេច ។ មានមួយពួកទៀត គឺឱ្យធ្វើគិញ (recherche) សម្រាប់ដើរចាប់មនុស្សទោសដែលប្រុងនឹងរត់ទៅដីគោកវិញតាមទូកសំពាត់ឬក្បូនឫស្សី ។ គេបានអធិប្បាយពីការស្រួលនិងលំបាកឱ្យខ្ញុំដឹងដូចតទៅ ៖

ការដែលធ្ងន់ហានឯយ៉ាងគឺ ៖ ទី១- ក្នុង១ថ្ងៃ,មនុស្សទោសម្នាក់ ត្រូវកាប់អុសនិងកាំបិតឬ